

BULETINUL PAROHIEI

SFÂNTUL ILIE - HANUL COLȚEI

„În momentul în care omul ajunge la conștiința limitelor sale, atunci se deschide credinței. Își dă seama că nu se mai poate amăgi, nici cu puterea minții și a mușchilor săi, nici cu puterea instrumentelor sale. – Părintele Constantin Coman

Nr. 314 / 29 septembrie 2019

**PĂRINTELE
DANIEL STÎNGĂ**

SAN BONIFACIO, ITALIA

DIFERENȚA DINTRE ICOANĂ ȘI TABLOUL RELIGIOS

De multe ori, preoții Bisericii sunt puși în situația de a sfinți tablouri religioase, la rugămintele credincioșilor, care le percep ca fiind icoane. De asemenea, intrând în biserici, fie în țara noastră, fie în cele din diaspora, putem observa că înșiși preoții înțeleg foarte diferit iconografia Bisericii Ortodoxe. Care este cauza acestor diverse înțelegeri și care este diferența dintre icoana ortodoxă și tabloul religios?

Diferența dintre icoană și tabloul religios este dată în primul rând de diferența fundamentală dintre viziunea Bisericii Răsăriteane și cea Apuseană în ceea ce privește înțelegerea artei sacre. Biserica de Răsărit și-a fundamentat dogmele despre icoană pornind de la învățătura despre Întrupare, în timp ce Biserica Apuseană s-a îndepărtat treptat de esența artei sacre, făcând

loc imaginii didactice sau alegorice și lăsând loc inspirației artistului.

În jurul anului 600, papa Grigore cel Mare a formulat o cunoscută teză potrivit căreia imaginile se adresează în primul rând oamenilor simpli și trebuie să fie pentru ei ceea ce sunt cărțile pentru cei învățați. Aceasta însemna, în primul rând, că funcția picturii este de a instrui și educa și, pentru aceasta, ea trebuia să devină cât mai accesibilă și mai ușor de înțeles. Acceptând această teză, trebuie să spunem totuși că ea a dus cu timpul la edificarea unei picturi realiste, străină Bisericii.

Aproape două veacuri mai târziu Cărțile caroline (anul 790) formulează poziția latinilor față de hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic, separând arta de experiența Bisericii. Teologii din jurul lui Carol cel Mare considerau de neconceput și de neacceptat faptul de a vedea în icoană o cale de mântuire echivalentă cu învățătura Evangheliei. Pentru ei imaginile sunt produsul fanteziei artiștilor.

Acestea au fost premisele pentru ca în secolul al XIII-lea artiștii italieni să înceapă desacralizarea picturii bisericești și laicizarea ei prin realism și umanizare excesivă, desacralizare ce va culmina în perioada Renașterii și în Baroc.

În tot acest timp, Biserica Ortodoxă a rămas fidelă tradiției sale

iconografice, însă după căderea Constantinopolului (29 mai 1453) această artă, chiar dacă a pierdut din vigoare, întrucât s-au desființat majoritatea școlilor iconografice, ea s-a dezvoltat mai departe în țările ortodoxe, atingând apogeul între sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XVI-lea, în Rusia. Culmea e că tot în Rusia au fost importate în arta sacră a Bisericii Ortodoxe ideile Renașterii, în timpul lui Petru cel Mare (1682-1725), fapt care a diluat și relativizat percepția unor clerici, dar și a credincioșilor asupra artei sacre. Astfel, mulți au ajuns să prefere în locul icoanei bizantine, ce exprimă sfințenia și transfigurarea persoanelor prin Duhul Sfânt, reprezentările realiste, care scot în evidență umanitatea cu toate neajunsurile ei, ba chiar senzualitatea. Intrarea unei astfel de arte în cadrul Bisericii Ortodoxe s-a datorat unei stări decadente a clericilor și a credincioșilor din acele vremuri, iar continuarea ei în prezent exprimă același lucru.

Pentru a face distincție între o icoană și un tablou religios, menționăm câteva diferențe:

1. Icoana este un obiect sfânt ce ne înfățișează o realitate transfigurată prin harul dumnezeiesc și ne pune în legătură cu însăși persoana reprezentată (Mântuitorul, Maica Domnului, Sfinții etc.), în timp ce tabloul religios ne prezintă o realitate omenească dezbrăcată de har și de lumină, cu trăsături realiste și naturale, accentul căzând pe mulțimea detaliilor și a măiestriei pictorului.

2. Icoana are ca model pe Mântuitorul Hristos schimbat la față pe Tabor și pe sfinții care au strălucit, plini fiind de Duhul Sfânt (ținând însă cont și de trăsăturile firești ale persoanelor), în timp ce tabloul religios a decăzut până într-atât de mult încât, pentru pictarea marilor opere de artă apusene, pictorii au folosit cel mai adesea modele vii, care nu au avut de-aface nici cu realitatea istorică și nici cu cea duhovnicească a persoanelor reprezentate (spre exemplu, pentru a o reprezenta pe Maica Domnului, unii pictori au ales ca modele femei de o frumusețe senzuală, obiect al pasiunii lor, alții i-au pictat pe sfinți în haine și împrejurări specifice timpului în care au trăit ei: spre exemplu, Sfântul Gheorghe îmbrăcat în haine de soldat cruciat sau Sfinții Apostoli și Mântuitorul la Cina cea de Taină ca niște aristocrați din perioada medievală).

3. Dacă „cinstea adusă icoanei se îndreaptă către cel înfățișat în icoană”, în tabloul religios toată cinstea pare să se îndrepte către pictor, întrucât se oglindește în opera sa.

4. Icoana este rod al ascezei și trăirii personale a iconarului, dar și al tradiției sobornicești a Bisericii. Icoana nu este semnată de iconar în semn de smerenie, dar trebuie să poarte numaidecât numele sfântului reprezentat sau al scenei (accentul căzând din nou pe realitatea duhovnicească), în timp ce majoritatea tablourilor religioase poartă semnătură, din dorința efemeră a pictorului de a-și conserva personalitatea și după moarte.

5. Chipurile sfinților din icoană nu sunt pictate tridimensional, ci frontal, pentru a se crea o apropiere între credincios și sfânt (acest mod de reprezentare i-a făcut pe unii teologi să spună că nu noi privim icoana, ci sfinții din icoană ne privesc pe noi). Chipurile sfinților din tablouri ne impresionează prin vigurozitate și corporalitate excesivă, care lasă impresia unei întoarceri a sfântului spre sine, dar și o imposibilitate a dialogului (a se vedea Bunavestire în reprezentările apusene).

6. Icoana nu trebuie să fie stilizată excesiv, astfel încât să ajungă la un stil naiv, dar nici să nu încline prea mult în direcția

realismului ce se regăsește în tablourile religioase.

7. Așa cum cântarea la strană trebuie să fie neutră și lipsită de sentimentalisme pentru a crea un fond comun de rugăciune, la fel și icoana trebuie să fie lipsită de senzualisme, întrucât aceasta, asemeni cuvântului, este un mod de cunoaștere a lui Dumnezeu. În tablourile religioase în care sfinții sunt prea trupești, cu ușurință pot fi observate pasiunile pictorilor, dar și defectele omului căzut în păcat.

8. Adevăratele icoane sunt cele pictate pe lemn, în tehnica frescă ori în mozaic. Oricât de frumoase ar fi icoanele ferecate în argint și aur (tehnică târzie de altfel)

ori cele pictate pe sticlă, nu reușesc totuși să redea în mod potrivit bogăția sensurilor teologice propuse de către erminia bizantină. De asemenea, în biserică nu-și au locul icoanele lucrate în goblen, țesute la război, din semințe ori din nu știu ce alte materiale, acestea fiind tablouri demne de a fi expuse în muzee ori în casele private, dar nu în biserică, unde toate trebuie să fie într-o unitate.

9. Fără icoane nu se poate săvârși Dumnezeiasca Liturghie, în timp ce tabloul religios poate să fie prezent sau nu, așa cum în multe biserici catolice locul picturilor religioase l-au luat statuile.

Sursa: episcopia-italiei.ro

PROGRAMUL LITURGIC

Luni <i>30 septembrie</i>	21:00	PRIVEGHERE: Vecernia și Litia, Utrenia și Sfânta Liturghie → Acoperământul Maicii Domnului
Marti <i>1 octombrie</i>	18:00	Sfântul Maslu
Duminică <i>6 octombrie</i>	08:00	Utrenia și Sfânta Liturghie Ap. Galateni 1, 11-19; Ev. Luca 7, 11-16; glas 7 → Duminica a 20-a după Rusalii (Învierea fiului văduvei din Nain)

Pentru versiunea digitală și extinsă a buletinului vă puteți abona pe sfantul-ilie.ro.

Strada Doamnei, nr. 18, Sector 3, Capitală